

I kraft af monopolstillingen kan han principielt helt kontrollere, i hvilket omfang og på hvilke vilkår produkterne skal afsættes på markedet. Under visse forhold kan almene hensyn dog tilsige en indskrænkning heri.

Spørgsmålet om, hvorvidt bestemmelser om tvangslicens i det her omhandlede tilfælde bør indføres, er af stor principiel rækkevidde. I og for sig er formålet med patentlovgivningen at give opfindere og erhvervsvirksomheder en tidsbegrænset eneret til at udnytte de patenterede opfindelser, hvorved man dels vil stimulere den for den tekniske udvikling nødvendige opfindervirksomhed og dels opnå, at opfindelserne offentliggøres, således at de efter patenttidens udløb kan stå til erhvervslivets frie rådighed. Tvangslicensbestemmelser af den generelle karakter, som nu foreslås, strider i et vist omfang imod de nævnte principper, som ligger til grund for patentlovgivningen. Det er imidlertid givet, at patentrettigheder i det enkelte tilfælde kan udnyttes på en måde, som kommer i strid med fundamentale samfundsinteresser, og at der under sådanne forhold må findes muligheder for samfundet for at gribe ind. I nogle tilfælde kan sådanne forhold imødegås ved anvendelse af lovbestemmelser, som i almindelighed er rettet mod usunde foreteelser inden for erhvervslivet, såsom bestemmelser vedrørende priskontrol og bestemmelser til at modvirke konkurrencebegrænsning. Patentrettens særlige natur bevirker imidlertid, at sådanne konflikter i visse tilfælde alene kan ophæves ved, at man direkte begrænser den af patentet følgende eneret.

Af det anførte følger, at reglen skal anvendes med betydelig varsomhed. Det må fordres, at den patenterede opfindelse angår en vigtig samfundsinteresse, f. eks. at opfindelsen angår statens sikkerhed, befolkningens forsyning med medicinalvarer og levnedsmidler, kraftforsyningen, kommunikationsvæsenet, beredskabsformål og lign. samfundsvigtige funktioner. Er der tale om opfindelser af anden art, synes tvangslicens overhovedet ikke at burde komme på tale.

For at give tvangslicens bør det yderligere fordres, at de vilkår, under hvilke den patenterede opfindelse bringes på markedet, klart strider mod, hvad der ud fra almene synspunkter er antageligt.

Det bør tillige kræves, at de foreliggende misforhold ikke lader sig fjerne gennem sådanne foranstaltninger af mere almindelig karakter, som tidligere er nævnt. Har patenthaveren f. eks. i licensaftaler indsat vilkår, som er uforenelige med lovgivningen mod konkurrencebegrænsning, bør det overvejes, hvorvidt denne lovgivning alene kan antages at ville ophæve virkningen af det nævnte

vilkår. Først når foranstaltninger af denne art viser sig utilstrækkelige, bør tvangslicens kunne meddeles. Af det anførte følger, at tvangslicens-ansøgerens egne forhold principielt ikke kan tillægges nogen vægt. Det er således klart, at statens institutioner eller andre specielle former for erhvervsvirksomhed principielt ikke bør tillægges nogen særstilling.

De nordiske industriforbund fremhævede i en fælles udtalelse, at det er af betydning, at en industrivirksomhed skal kunne beregne den økonomiske risiko, som er forbundet med al investering i forskning. I denne beregning indgår en bedømmelse af enerettens omfang og varighed som et meget væsentligt moment. Imidlertid kan tvangslicens i overensstemmelse med de forudsætninger, som er indsat i forslagets § 47, forrykke grundlaget for denne beregning. Betydningen af udtrykket „tungtvejende almene interesser“ er i høj grad ubestemt, hvilket klart understreger vanskeligheden ved på forhånd at bedømme reglens konsekvenser. Organisationerne henstillede derfor, at bestemmelsen måtte udgå. Skulle det imidlertid anses for påkrævet at bibeholde bestemmelsen, ville organisationerne rette en bestemt indsigelse imod, at denne tilsyneladende skal kunne anvendes for at modvirke en gennem et patent skabt monopolstilling, og dette gælder i særlig grad den påstand, at prisansættelsen på det patentbeskyttede produkt under visse omstændigheder skal kunne danne grundlag for, at bestemmelsen anvendes.

Monopoltilsynet har bl. a. udtalt følgende:

„Den, som i henhold til patentloven erhverver patent på udnyttelsen af en opfindelse, opnår herved en legalt beskyttet eneret, der efter omstændighederne vil kunne udnyttes på en sådan måde, at virkningerne bliver tilsvarende dem, monopolloven tager sigte på at imødegå. I princippet må derfor også udnyttelsen af en konkurrencebegrænsning, der har sit grundlag i patentretten, være omfattet af monopolloven og underkastet tilsyn i henhold til denne. Dette synspunkt anerkendes i den foreliggende betænkning, idet det samtidig fremhæves, at indgreb efter monopollovgivningen alene skal kunne rettes mod skadelige virkninger af patentrettens udøvelse, men ikke må tage sigte på en opløsning af selve patentretten.

I forbindelse med udnyttelsen af et patent kan der imidlertid skabes konkurrencebegrænsninger, som, uanset at de medfører de i monopolloven omhandlede skadelige virkninger, ikke vil kunne imødegås efter denne lov, uden at der derved vil ske indgreb i selve patentretten. Imidlertid er der i lovudkastets § 42 åbnet mulighed for udstedelse